

Kan Siddeedaad Waa Ka Mid Yahay Toddobada - Lambarka Labaad

Boqortooyooyinka Waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah

Jeff Pippenger

2023-09-15

Maqaalkii hore waxaynu ku aqoonsannay in Milleriyiintu aanay Rooma u arki karin wax ka badan Roomaankii jaahiliga ahaa iyo Roomaankii baadariga ahaa, in kastoo ay ka hadleen kala duwanaanshaha u dhexeeya labadaas quwadood. Milleriyiinta, kala duwanaanshaha u dhexeeya Roomaankii jaahiliga ahaa iyo Roomaankii baadariga ahaa ma horseedin inay gartaan in Roomaankii baadariga ahaa uu ahaa boqortooyadii shanaad ee ka dambaysay boqortooyadii afraad ee Roomaankii jaahiliga ahaa. Niyad-jabkii 1844 dabadeed, Sister White waxay aqoonsatay saddexda quwadood ee Muujintii 12 iyo 13 inay yihiin masduulaagii ku jira cutubka 12, dabadeedna baadarinimada, oo ah bahalkii badda ka soo baxay ee ku jira cutubka 13, taas oo ay daba socotay Maraykanku sida bahalkii dhulka ka soo baxay. Ka dib markii aasaaska la dhigay, Rabbigu wuxuu furay iftiinka ku saabsan isbahaysiga saddex-geesoodka ah ee masduulaaga, bahalka, iyo nebiga beenta ah, kaas oo ku jira cutubka 16 ee Muujintii dunida ku hoggaamiya Armageddoon.

Khadka waxsii sheegidda ee calaamadahani ku jiraan wuxuu ka bilaabmaa Muujintii 12, oo leh masduulaagii doonayay inuu Masiixa baabbi'iyay markii uu dhashay. Masduulaaga waxaa lagu sheegay inuu yahay Shayddaan (Muujintii 12:9); isagaana ahaa kii ku kiciyay Herodos inuu Badbaadiyaha dilo. Laakiin wakiilka ugu weyn ee Shayddaanka ee dagaalka ku qaaday Masiixa iyo dadkiisa intii lagu jiray qarniyadii ugu horreeyey ee Wakhtiga Masiixiyadda wuxuu ahaa Boqortooyadii Roomaanka, taas oo jaahilnimadu ay ahayd diinta ku baahsan. Sidaas awgeed, in kastoo masduulaaga, marka hore, uu matalo Shayddaan, haddana, macne labaad ahaan, waa calaamad u taagan Rooma jaahiliga ah.

Cutubka 13 (aayadaha 1–10) waxaa lagu tilmaamay bahal kale oo “u eg shabeel,” kaas oo masduulaagii siiyey “xooggiisii, iyo carshigiisii, iyo amar weyn.” Astaantan, sida ay badanka Borotestaanku rumaysnaayeen, waxay matalaysaa baabannimada, taas oo la wareegtay xooggii, carshigii, iyo amarkii uu hore u haystay boqortooyadii Rooma ee qadiimiga ahayd. Bahalka shabeelka u eg waxaa laga sheegay: “Waxaa la siiyey af ku hadla waxyaalo waaweyn iyo cay.... Oo afkiisii ayuu ku furay cay ka dhan ah Ilaah, inuu caayo magiciisa, iyo taambuuggiisa, iyo kuwa samada deggan. Oo waxaa la siiyey inuu quduusiinta la diriyo, oo ka adkaado; oo amar baa la siiyey isaga inuu u taliyo qolo kasta, iyo afaf, iyo quruumo.” Waxsii sheegyadan, oo ku dhowaad la mid ah tilmaanta geeska yar ee Daanyeel 7, shaki la'aan waxay tilmaamayaan baabannimada.

“Awood baa la siiyey inuu sii jiro laba iyo afartan bilood.” Oo nebigo wuxuu leeyahay, “Waxaan arkay mid ka mid ah madaxyadiisii oo u eg sidii mid dhimasho loogu dhaawacay.” Oo haddana: “Kii maxaabiis ahaan wax ku kaxeeya, isaguna maxaabiis ahaan buu u geli

doonaa; kii seef wax ku dilaana, waa inuu seef ku dhintaa.” Laba iyo afartan bilood waa isla muddadii la yidhaahdo “waqti, iyo waqtiyo, iyo kala badh waqti,” saddex sannadood iyo badh, ama 1260 maalmood, ee Daanyeel 7—waqtigii awoodda baabnimadu ay ahayd inay dadka Ilaah dulmiso. Muddadan, sida lagu sheegay cutubyadii hore, waxay ka bilaabatay sarrayntii baabnimada sannadkii 538 C.D., waxayna ku dhammaatay 1798. Waqtigaas baadarigii waxaa maxbuus ka dhigtay ciidankii Faransiiska, awooddii baabnimaduna waxay heshay dhaawaceedii dilaaga ahaa, wax sii sheegidduna way rumoowday, “Kii maxaabiis ahaan wax ku kaxeeya, isaguna maxaabiis ahaan buu u geli doonaa.”

“Halkaan calaamad kale ayaa lagu soo bandhigayaa. Nebigu wuxuu leeyahay: ‘Waxaan arkay bahal kale oo dhulka ka soo baxaya; oo wuxuu lahaa laba geesood oo sida wan u eg.’ Aayadda 11. Muuqaalka bahalkan iyo qaabka uu ku soo baxayuba waxay muujinayaan in qaranka uu matalayo uu ka duwan yahay kuwii lagu soo bandhigay calaamadihii ka horreeyey. Boqortooyooyinkii waaweynaa ee dunida xukumay waxaa nebiga Daanyeel loogu soo bandhigay sidii bahallo wax cuna, iyagoo soo kacaya markii ‘afarta dabaylood ee samadu ay ku kaceen badda weyn.’ Daanyeel 7:2. Muujintii 17 malaa’ig baa sharraxday in biyuhu ay matalaan ‘dadyow, iyo dad badan, iyo quruumo, iyo afaf.’ Muujintii 17:15. Dabayluhu waa calaamad colaadeed. Afarta dabaylood ee samadu markay ku kacayaan badda weyn waxay matalaan muuqaallada naxdinta leh ee qabsasho iyo kacdoon ay boqortooyooyinku ku gaadheen awoodda.”

“Laakiin bahalkii geesaha u ekaa kuwa wananka ayaa la arkay isagoo ‘dhulka ka soo baxaya.’ Halkii uu quwado kale afgembin lahaa si uu isu taago, quruunta sidaas lagu matalay waa inay ka kacdaa dhul aan hore loo deggenayn oo ay si tartiib ah oo nabad ah u kortaa. Sidaas darteed, kama dhex kici karto quruumaha ciriiriga ah ee is-halgamaya ee Dunidii Hore—baddaas kacsan ee ‘dadyow, iyo dad badan, iyo quruumo, iyo afaf.’ Waa in laga raadiyaa Qaaradda Galbeed.”

“Qaran nooc ee ah oo Dunida Cusub ka mid ahi ayaa sannadkii 1798 kor ugu soo kacaysay awood, muujinaysay ballan xoog iyo weynaan, isla markaana soo jiidanaysay dareenka dunida? Ku-dabqidda astaantani wax su’aal ah ma oggola. Waxaa jira qaran keliya, oo keliya mid, oo waafaqaya tilmaamaha waxsii sheegyadan; si aan mugdi ku jirin ayay ugu tilmaamaysaa Maraykanka. Marar badan oo isdaba joog ah fikraddaas, ku dhowaad erayadii saxda ahaa ee qoraaga quduuska ah, ayaa si aan ogayn u adeegsaday aftahanka iyo taariikh-yahanku marka ay sharxayaan soo bixitaankii iyo kobocii qarankan. Bahalkii waxaa lagu arkay isagoo ‘dhulka ka soo baxaya;’ oo sida ay tarjumaannadu sheegeen, erayga halkan loogu tarjumay ‘soo baxaya’ macnihiisu dhab ahaan waa ‘inuu u koro ama u soo baxo sida geed.’ Oo, sida aynu aragnay, qaranku waa inuu ka soo dhex baxaa dhul aan hore loo deggenayn. Qoraa caan ah, isagoo sharxaya soo bixitaankii Maraykanka, wuxuu ka hadlay ‘qarsoodiga ay uga soo baxday madhnaan,’ wuxuuna yidhi: ‘Sida iniin aamusan ayaan ugu koraynay boqortooyo.’—G. A. Townsend, *The New World Compared With the Old*, bogga 462. Wargeys Yurubiyiin ah ayaa sannadkii 1850 Maraykanka ku tilmaamay boqortooyo yaab leh, taas oo ‘soo ifbaxaysay,’ isla markaana ‘iyadoo ay aamusnaanta dhulku hareeraysay maalin kasta ku sii kordhinaysay awoodeeda iyo faankeeda.’—*The Dublin Nation*. Edward Everett, khudbad uu ka jeediyey aas-aasayaashii Xujayda ee qarankan, wuxuu yidhi: ‘Miyey

doonayeen meel go’doonsan, oo aan cidna dhibayn mugdigeeda darteed, ammaanina ku ah fageynteeda, halkaas oo kaniisaddii yarayd ee Leyden ay ku raaxaysan karto xorriyadda damiirka? Bal eega gobollada waaweyn ee ay, guul nabdoon ku dhex hantiyeen, ... calammada iskutallaabta ku fidiyeen!’—Khudbad laga jeediyey Plymouth, Massachusetts, Dec. 22, 1824, bogga 11.”

“‘Oo wuxuu lahaa laba gees oo u eg wan yar.’ Geesaha u eg wan yar waxay tilmaamayaan dhalinyaronimo, daahirsanaan, iyo dabacsanaan, iyagoo si ku habboon u metelaya dabeecadda Maraykanka marka nebigii loo soo bandhigay isagoo ‘soo baxaya’ sannadkii 1798. Qaxootigii Masiixiyiinta ahaa ee markii hore u cararay Ameerika oo ka doondoonyay meel ay kaga nabad galaan dulmiga boqortooyada iyo dulqaad-la’aanta wadaaddada waxaa ku jiray kuwo badan oo go’aansaday inay dhisaan dawlad ku taagan salka ballaadhan ee xorriyadda madaniga ah iyo tan diineed. Aragtiyahoodu waxay meel ka heleen Baaqa Madaxbannaanida, kaas oo soo bandhigaya runta weyn ee ah in ‘dadka oo dhammu loo abuuray sinnaan’ oo lagu mannaystay xaq aan laga qaadi karin oo ah ‘nolosha, xorriyadda, iyo raadinta farxadda.’ Dastuurkuna wuxuu dadka u dammaanad qaaday xaq is-maamulidda, isaga oo dhigaya in wakiillo lagu doortay codka shacabka ay dejiyaan oo fuliyaan sharciyada. Xorriyadda rumaysadka diineedna sidoo kale waa la siiyey, nin kastaana waxaa loo oggolaaday inuu Ilaah u caabudo sida ay ku farayaan qancitaannada damiirkiisu. Jamhuuriyadnimada iyo Protestantnimadu waxay noqdeen mabaadi’da aasaasiga ah ee qaranka. Mabaadi’dan ayaa ah sirta awooddiisa iyo barwaaqadiisa. Kuwa la dulmay oo la bahdilay ee dunida Masiixiyadda oo dhan ku nool waxay danayn iyo rajo ula jeesteen dhulkan. Malaayiin ayaa xeebihiisa soo doontay, Maraykankuna wuxuu ka sara maray ilaa heer uu ka noqdo quruumaha ugu awoodda badan dunida.”

“Laakiin bahalkii geesaha u ekaa wananka lahaa wuxuu ‘u hadlay sidii masduulaagii. Oo wuxuu hor jooga bahalkii hore kaga fuliyaa awooddiisii oo dhan, wuxuuna ka dhigaa dhulka iyo kuwa degganba inay caabudaan bahalkii hore oo nabarkii dhimashadiisa ahaa la bogsiiyey; ... isagoo ku leh kuwa dhulka deggan inay sameeyaan ekaan bahalkii nabarka seefta lahaa oo noolaa.’ Muujintii 13:11–14.” Khilaafkii Weynaa, 438–441.

Qoraalku wuxuu tilmaamayaa in cutubyada laba-iyto-tobnaad iyo saddex-iyto-tobnaad ay aqoonsanayaan bahalka weyn, bahalka, iyo nebiga beenta ah, kuwaas oo ah saddexda quwadood ee ku xusan Muujintii lix-iyto-tobnaad ee dunida u hoggaamiya Armageddoon. Saddexdaas quwadood mid kastaaba wuxuu leeyahay cutubyo u gaar ah oo ka hadlaya isla taariikhda waxsii sheegista. Lixda aayadood ee ugu dambeeya ee Daanyeel kow-iyto-tobnaad waxay ku billowdaan ereyada, “Oo wakhtiga ugu dambaysta,” kaas oo ahaa 1798. Dabadeed lixdaas aayadood waxay tilmaamayaan dhaqdhaqaaqyada ugu dambeeya ee baabtiisnimada Roomaanka ilaa aayadda koowaad ee Daanyeel laba-iyto-tobnaad Mikaa’il istaago, xilliga tijaabada aadanuhuna xirmo, taasoo soo gelinaysa toddobada belaayo ee ugu dambaysa. Aayadda afar-iyto-afartan ee cutubka kow-iyto-tobnaad farriinta saacadda ee ka cadhaysiisa baabtiisnimada Roomaanka oo bilowda xasuuqa dhiigga badan leh ee dhaca wax yar ka hor inta aan xilliga tijaabadu xidhmin waxaa loo metelayaa sida “warar xagga bari ka yimaada iyo xagga woqooyi.”

Farriinta ka timaadda bari iyo woqooyi waxay matalaysaa farriinta digniinta ugu dambaysa, waayo waxaa lagu dhawaaqaa wax yar ka hor intaanu Miikaa’il istaagin. Waa farriinta malaa’igta

saddexaad ee lagu dhawaaqo intii lagu jiray daadinta Ruuxa Quduuska ah. Daanyeel wuxuu farriinta u metelay inay laba-geesood tahay. Farriinta “woqooyi” ee ka cadhaysiisa baabtiisnimada papalka waa farriinta aqoonsanaysa “boqorka woqooyi” inuu yahay awoodda papalka, farriinta “bari”na waa farriinta carruurta bari, taas oo ah Islaamka. Dabcan, waxay kaloo leedahay macnayaal kale oo muhiim ah, hase ahaatee bari waa astaan Islaamka, kan Masiixa ka geesta ahna waa been-abuurka Boqorka dhabta ah ee Woqooyi. Farriinta malaa’igta saddexaad ee ka digaysa in la helo calaamadda boqorka woqooyi (calaamadda bahalka) waxay sidoo kale ka digaysaa in Islaamku wax ku dhufan doono marka koobka xumaanta uu u buuxsamo Maraykanka, Maraykankuna wuxuu koobkiisa xumaanta ku buuxiyaa sharciga Axadda.

Muujintii cutubka saddex iyo tobnaad, laga bilaabo aayadda kow iyo tobnaad iyo wixii ka dambeeya, waxay tilmaamaysaa isla taariikhda nebiyadeed, waxayna sidoo kale ka bilaabmaysaa wakhtiga dhammaadka ee 1798.

“Qaran kee ka mid ah Dunida Cusub ayaa sannadkii 1798 kor ugu soo kacayay awood, muujinayay rajo xoog iyo weynaan, isla markaana soo jiidanayay dareenka dunida? Ku-dhaqanka astaantani wax su’aal ah ma oggola. Qaran keliya, oo keliya mid, ayaa buuxiya tilmaamaha waxsii sheegiddan; si aan qaldanayn waxay u tilmaamaysaa Maraykanka Ameerika.” The Great Controversy, 440.

Taariikhda nebinnimada ee isla midka ah ayaa lagu daboolay Muujintii cutubka saddex iyo tobnaad, aayadaha kow iyo toban ilaa siddeed iyo tobnaad, sida lagu daboolay Daanyeel kow iyo tobnaad, aayadaha afartan ilaa shan iyo afartan. Sida aayadaha Daanyeel ku jirta, qisada doorka Maraykanka waxay ku dhammaataa xidhitaanka waqtiga nimcada marka Maraykanku dunida ku khasbo inay aqbasho calaamadda bahalka. Markaas, sida ku jirta Daanyeel kow iyo tobnaad, farriinta saacadda ayaa lagu soo bandhigaa cutubka afar iyo tobnaad. Waa isla qaab-dhismeedkii labada qayboodba, marka laga reebo in aayadaha Daanyeel ay sharxayaan hawlaha baabbanimada, halka Muujintii saddex iyo tobnaad ay aqoonsanayso doorka Maraykanka. Labadaas sadar waxaan ku ogaanaynaa in cutubka toddoba iyo tobnaad ee Muujintii uu daboolayo isla taariikhdaas, hase ahaatee uu xoogga saarayo doorka masduulaagga, oo lagu matalay toban boqor, kuwaas oo ah Qaramada Midoobay. Saddexda cutub ee la tixgeliyey, sadarba sadar, waxay aqoonsanayaan doorka masduulaagga, bahalka, iyo nebiga beenta ah, kuwaas oo cutubka lix iyo tobnaad dunida u horseeda Armageddoon; sidaas awgeedna waa arrin muhiim ah in Yooxanaa noo sheego in marka cutubka toddoba iyo tobnaad bilaabmo uu yahay mid ka mid ah malaa’igihii ku shubay toddobadii belaayo ee ugu dambaysay oo u yimaadda inuu Yooxanaa u sheego xukunka dhilladii Rooma.

Markaasaa waxaa ii yimid mid ka mid ah toddobadii malaa’igood oo haystay toddobadii fijaan, wuuna ila hadlay isagoo igu leh, Kaalay halkan; waxaan ku tusi doonaa xukunka dhilladii weynayd ee ku fadhida biyaha badan dushooda; ta ay boqorradii dunidu la sinaysteen, oo dadka dhulka degganna lagu sakhraamiyey khamriga sinadeeda. Muujintii 17:1, 2.

Milleriyaanta xaggooda waxay ku saabsaneed Roomaankii jaahilka ahaa iyo Roomaankii baadariga, laakiin dhammaadka waxay ku saabsan tahay isbahaysiga saddex-geesoodka ah. Sida ay si cad ugu aqoonsatay saddexdaas quwadood cutubyada laba iyo tobnaad iyo saddex iyo tobnaad, ayay si cad naagta cutubka toddoba iyo tobnaad ugu aqoonsanaysaa baadarinimada.

“Naagta [Baabuloon] ee Muujintii 17 waxaa lagu tilmaamay inay tahay ‘mid ku lebisn guduud iyo casaan dhalaalaya, oo lagu qurxiyey dahab iyo dhagaxyo qaali ah iyo luul, iyadoo gacanteeda ku haysa koob dahab ah oo ay ka buuxaan karaahiyooyin iyo wasakh: ... oo fooddeeda waxaa ku qornaa magac ah, “Qarsoodi, Baabuloonii Weynayd, hooyadii dhillooyinka.” Nebigu wuxuu leeyahay: ‘Waxaan arkay naagtii iyadoo ku sakhraansan dhiiggii quduusiinta iyo dhiiggii shuhadadii Ciise.’ Waxaa intaas dheer in Baabuloon lagu sheegay inay tahay ‘magaaladaas weyn oo u talisa boqorrada dhulka.’ Muujintii 17:4–6, 18. Awooddii qarniyo badan xukun kelitalisnimo ah ku haysay boqorradii Masiixiyadda waa Rooma.” Khilaafkii Weynaa, 382.

Haddaba, goorma ayay bilaabmaysaa taariikhda nebiyadeed ee lagu metelay cutubka toddoba iyo tobnaad?

Markaasuu ruuxa igu qaaday cidlada; oo waxaan arkay naag ku fadhida bahal guduudan, oo ay ka buuxaan magacyo cay ah, lehna toddoba madax iyo toban gees. Naagtuna waxay ku labbisnayd guduud iyo casaan, waxaana lagu sharraxay dahab iyo dhagaxyo qaali ah iyo luul, iyadoo gacanteeda ku haysata koob dahab ah oo ay ka buuxaan karaahiyooyinka iyo wasakhda sinadeeda. Oo fooddeeda waxaa ku qornaa magac ah, SIRTAA, BAABILOON TA WEYN, HOYADA DHILOOYINKA IYO KARAHAYOYINKA DUNIDA. Oo waxaan arkay naagtii iyadoo ku sakhraansan dhiigga quduusiinta iyo dhiigga markhaatiyaasha Ciise; oo markaan arkay iyada, waxaan la yaabay yaab weyn. Muujintii 17:3–6.

Si Yooxanaa naagta u arko, waxaa si nebiyad ah loogu qaadaa cidlada, taas oo Yooxanaa qudhiisu hore ugu aqoonsaday, isaga oo la xiriiraya labada markhaati, inay tahay kun iyo laba boqol iyo lixdan sannadood ee xukunkii baabnimada, cutubka laba iyo tobnaad.

Naagtiina waxay u carartay cidlada, meeshaas oo ay ku lahayd meel Ilaah u diyaariyey, si halkaas loogu quudiyo kun iyo laba boqol iyo lixdan maalmood.... Naagtiina waxaa la siiyey laba baal oo gorgor weyn ah, si ay ugu duusho cidlada, meesheedii, halkaas oo lagu nafaqeeyo wakhti, iyo wakhtiyo, iyo wakhti badhkiis, iyada oo laga fogeeyey wejiga abeesada. Muujintii 12:6, 14.

Yooxanaa si nebinnimo ah ayaa loogu qaaday xilligii cidlada, laakiin aayadda saddexaad iyo wixii ka dambeeya waxay si cad u qeexayaan meesha saxda ah ee ku jirta kun iyo laba boqol iyo lixdanka sannadood ee Yooxanaa loo geeyey, waayo naagtu mar hore ayay ku sakhraantay dhiiggii cadaadiska, oo mar hore ayay ahayd “hooyadii sinooyinka.” Yooxanaa waxaa loo geeyey dhammaadka xilligii cidlada, waayo naagtu mar hore ayay ka cabtay dhiiggii cadaadiska, kaniisadaha Protestant-kuna mar hore ayay dib ugu soo noqonayeen xeradeeda oo ay gabdhaheeda u noqonayeen, maxaa yeelay muddadaas ayaa lagu aqoonsaday inay tahay “hooyadii sinooyinka.” Waxay mar hore lahayd gabdho. Markhaatifurka Yooxanaa ee cutubka toddoba iyo tobnaad wuxuu ka bilaabmaa 1798, sidaas oo kale taariikhda nebinnimada ahayd ee matalaysay bahalka ee Daanyeel kow iyo toban iyo nebigii beenta ahaa ee Muujintii saddex iyo toban.

Sida labada sadar ee kale oo kale, marka cutubka toddoba iyo tobnaad dhammaado, cutubka siddeed iyo tobnaad ayaa markaas aqoonsanaya farriinta saacadda. Saddex sadar oo nebiyadeed, mid kastaana mid ka ah midowga saddex-geesoodka ah. Dhammaantood waxaa lagu sawiray isla

qaab-dhismeedka taariikheed ee ka bilaabmaya 1798 oo sii soconaya ilaa xidhitaanka muddada nimcada, dhammaan saddexduna waxay adkaynayaan farriinta digniinta ugu dambaysa.

Looxyadii Xabaquuq waxay mawduuca Muujintii toddoba iyo tobnaad uga hadlaan si aad uga faahfaahsan, sidaas daraaddeed waxaan hadda u gudbayaa halxidhaalaha lagu matalay cutubka soo bandhigaya siddeed boqortooyo oo wax sii sheegidda Kitaabka Quduuska ah.

Oo kanuna waa kii xigmadda leh. Toddobada madax waa toddoba buurood oo ay naagtu ku dul fadhido. Waxaana jira toddoba boqor; shan waa dhaceen, mid baa jira, kii kalena weli ma iman; oo markuu yimaaddo, waa inuu sii jiraa wakhti yar. Bahalkii jiray oo aan hadda jirin, isagu waa kii siddeedaad, waana ka mid yahay toddobada, oo halaag buu u socdaa. Muujintii 17:9–11.

Daanyeel wuxuu Nebukhadnesar ku yidhi, “Adigu waxaad tahay madaxaas dahabka ah.”

Oo meel kasta oo ay dadka bani-aadmigu deggan yihiin, dugaagga berriga iyo haadka samadaba ayuu gacantaada geliyey, oo dhammaantoodna wuxuu kaa dhigay taliye. Adigu waxaad tahay madaxan dahabka ah. Daanyeel 2:38.

Daaniyeelna wuxuu Nebukadnesar ku yidhi, “Boqorow, adigu waxaad tahay boqorrada boqorkooda.”

Adigu, boqorow, waxaad tahay boqorrada boqorkooda; waayo Ilaaha samadu wuxuu ku siiyey boqortooyo, xoog, itaal, iyo ammaan. Daanyeel 2:37.

Nebukadnesar wuxuu ahaa “madaxa,” wuuna ahaa boqor, oo wuxuu ahaa boqor boqorrada ah, waayo wuxuu matalayey kii ugu horreeyey ee boqortooyooyinka lagu matalay sanamka. Nebukadnesar wuxuu ahaa boqorkii dahabka lagu matalay, boqortooyooyin iyo boqorro kalena waxaa lagu matali lahaa biraha kale ee sanamka ku jira, laakiin Nebukadnesar ayaa ugu horreeyey, sidaas darteedna wuxuu ahaa boqorka boqorrada. Heer kale oo aynaan hadda ka hadli doonin ayaa ah in boqortooyada Baabuloon ay matasho boqortooyada dooneysa inay iska dhigto Masiixa, kaas oo ah Boqorka runta ah ee boqorrada.

Bilowgii markhaatifurka Ishacyaah ee waxsii sheegyada laba kun iyo shan boqol iyo labaatanka sannadood ah (toddobada wakhti ee Laawiyyintii lix iyo labaan), Ishacyaah wuxuu boqorrada u aqoonsadaa inay madax yihiin.

Madaxa Suuriya waa Dimishiq, madaxa Dimishiqna waa Resin; shan iyo lixdan sannadood gudahoodna Efrayim waa la jebin doonaa si uusan dad u sii ahaan. Oo madaxa Efrayim waa Samaariya, madaxa Samaariyana waa ina Remalyaah. Haddaadan rumaysan, hubaal ma taagnaan doontaan. Ishacyaah 7:7, 8.

Ishacyaah wuxuu kaliya soo bandhigayaa barta bilowga ee labada muddo ee laba kun iyo shan boqol iyo labaan sannadood ee ka geesta boqortooyada woqooyi ee Samaariya iyo boqortooyada koonfureed ee Yahuudah; marka uu sidaas samaynayana, wuxuu ku daraa laba markhaati oo ah in magaalada caasimadda u ah qaran ay tahay madaxiisa, iyo in boqorkuna yahay madaxa magaalada caasimadda ah. “Madax” waa boqor iyo boqortooyo. Muujintana waxaa lagu sii qaadaa isla

xariiqda wax sii sheegidda sida ku jirta Daanyeel.

Sidaas awgeed, markii Yooxanaa loo geeyo 1798 oo loo soo bandhigo halxiraalaha tilmaamaya in ay jiraan toddoba “madax,” wuxuu garanayaa in ay jiraan toddoba boqortooyo. Dabadeedna waxaa loo sheegay in shan ka mid ah madaxyadaas ama boqortooyooyinkaas ay dhaceen. Sannadkii 1798 boqortooyadii shanaad ee wax sii sheegidda Kitaabka Quduuska ah ayaa hadda uun dhacday, maadaama ay heshay dhaawac dhimasho leh oo aakhirka bogsan doona.

Yooxanaa oo taagan taariikhda wakhtiga dhammaadka sannadka 1798, ayaa sidoo kale loo sheegay in mid ka mid ah madaxyadu “yahay.” Boqortooyadii lixaad ee waxsii-sheegista Kitaabka Quduuska ah waxay bilaabatay 1798, sidaas darteed markii Yooxanaa si waxsii-sheegid ah loogu gudbiyey 1798, boqortooyada markaas jirtay waa Maraykanka, waxaana intaas sii dheer lagu wargeliyey in boqortooyada toddobaad ay weli mustaqbal u ahayd 1798, waayo weli ma ay iman. Boqortooyada toddobaad ee weli mustaqbal u ahayd 1798 waa Qaramada Midoobay oo ay matalaan toban boqor, kuwaas oo ah mawduuca Muujintii toddoba iyo tobnaad. Laakiin waxaa kaloo jira mid siddeedaad, kaas oo ka mid ah toddobada. Rooma had iyo goor waxay u soo baxdaa siddeedaad oo waxay ka mid tahay toddobada.

Wax badan baa laga oran karaa waxa ku jira cutubka toddoba iyo tobnaad, laakiin annagu si fudud ayaannu u aqoonsanaynaa siddeedda boqortooyo ee waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah ee lagu matalay cutubka toddoba iyo tobnaad, si aynu u aragno sida fahamka Milleriyiinta ee afarta boqortooyo uu ula jaanqaadayo siddeedda boqortooyo ee Muujintii toddoba iyo tobnaad.

Arrintan waxaannu kaga hadli doonnaa maqaalka xiga.